

การศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์
จากผ้าขาวม้าโนนบัวทาย ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์*

THE STUDY OF CULTURAL IDENTITY FOR THE DESIGN AND DEVELOPMENT OF
LOINCLOTH PRODUCTS “NONBUATHAI” UNDER THE CONCEPT
OF CREATIVE ECONOMY

อลิศา โชตินนธ์ภิกษา, นุสรรา ทองคลองไทร, สุธิดา วรธนะปกรณ์,
ภักดี ปริดาศักดิ์, สุธธิชาติ ใจชอบสันเทียะ
Alisa Chotinonphicha, Nusara Thongklongsai, Suthida Watthanapakon,
Pakdee Predasak, Suttichat Jaichobsuntia
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
Ratchasima Rajabhat University
Corresponding Author Email: amarakaew@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของโนนบัวทาย ในกรณีศึกษา 3 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอโนนแดง อำเภอบัวลาย และอำเภอประทาย 2. ศึกษาแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าโนนบัวทาย และ 3. ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าโนนบัวทาย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนกลุ่มทอผ้าของอำเภอโนนแดง อำเภอบัวลาย อำเภอประทาย รวมทั้งสิ้น 60 คน ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า 1. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ้าขาวม้าโนนบัวทาย คือ โครงสร้างสีที่มาจากวัชดุธรรมชาติซึ่งเป็นพืชประจำท้องถิ่นนั้น ๆ 2. ผ้าขาวม้าโนนบัวทายมีความเหมาะสมในการนำไปออกแบบเป็น กระเป๋าถือ กระเป๋าสตางค์ กระเป๋าคาดอก ชุดเดรสคู่แม่-ลูก กระเป๋าสะพาย หมวก แมสซิปิดปาก กระเป๋าสะพายข้าง ย่อมแพชั่น กระเป๋าตุ๊กตาผ้าขาวม้าที่ปรับเป็นบรรจุภัณฑ์ให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่ผ้าพันคอ และ ผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าสำหรับตกแต่งกระเป๋า 3. ความพึงพอใจต่อผลงานการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: อัตลักษณ์; ผ้าขาวม้า; เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the cultural identity of non-Bua Thai in case studies in 3 areas, namely Non Daeng District, Bua Lai District and Prathai District, 2. To study the design guidelines for the product of non-Bua Thai loincloth, and 3. To study the customer satisfaction with the design of the loincloth product non-Bua Thai, conducted by the quantitative research design. The population and the sample group were representatives of the weaving groups of Non Daeng District, Bua Lai District, Prathai District, totalling 60 people, purposefully selected. The research tools were interviews script and questionnaires.

Findings were as follows: 1. The cultural identity of Non-Bua Thai loincloth was the color structure that came from natural materials, which were local plants. 2. Non-Bua Thai loincloth was suitable for designing as handbags, bags, purse bags, crossbody bag, mother-daughter duo dress, shoulder bag, hatmouth mask, fashion bag, loincloth doll bag to be adapted for package of shawl, scarf and loincloth products for bag decoration 3. Satisfaction with product design and development work was at the highest level.

Keywords: Identity; Loincloth; Creative Economy

บทนำ

ประเทศไทยได้มีแนวทางการพัฒนาประเทศโดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี คือ เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561-2580 โดยยุทธศาสตร์ชาติฉบับนี้จะมีการมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (กองนโยบายและแผน, 2561) โดยเฉพาะในประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันนั้น มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศ ในหลากหลายมิติ บนพื้นฐาน แนวคิด 3 ประการ ได้แก่ 1. ต่อยอดอดีตโดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและ

สังคมโลกสมัยใหม่ 2. ปรับปรุงจุ่มเพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ 3. สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคตด้วยการเพิ่มศักยภาพของผลิตภัณฑ์ให้กับผู้ประกอบการ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต (อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง, 2523) บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ ให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

ผ้าขาวม้ามีการผลิตกันในหลายชุมชนทั่วประเทศ และมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เดิมผลิตใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ปัจจุบันเป็นสินค้าผลิตภัณฑ์ของชุมชน ที่สามารถสร้างอาชีพและรายได้ให้กับผู้ผลิต ผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการจ้างงานและการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศเพื่อให้ผ้าขาวม้าซึ่งเป็นมรดกของแผ่นดิน ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่า ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค กรมการพัฒนาชุมชนจึงได้กำหนดแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนา ร่วมกับบริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) (เพ็ญสุภา สุขคตะ, 2559) จำกัดไว้ 4 ประการ กล่าวคือ 1. สร้างเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ (Story) ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของผ้าขาวม้า ตลอดจนจุดเด่นและกระบวนการผลิต เพื่อเพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์ 2. พัฒนาผลิตภัณฑ์ (Design) โดยการพัฒนารูปแบบให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับรสนิยมของผู้บริโภค การแปรรูปเป็นสินค้าอื่น ๆ เช่น กระเป๋า เสื้อผ้า เป็นต้น ตลอดจนการนำนวัตกรรมมาใช้ในการผลิตเพื่อพัฒนาคุณภาพของสินค้า 3. การรับรองคุณภาพ (Certified) โดยการส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ได้มีการรับรองคุณภาพและมาตรฐานจากหน่วยงาน เช่น การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ OTOP กรมการพัฒนาชุมชน เป็นต้น 4. การส่งเสริมช่องทางการตลาดอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการส่งเสริมการจำหน่ายทางระบบออนไลน์ (Online) และการจัดหาพื้นที่จำหน่ายในงานที่จังหวัดและกรมการพัฒนาชุมชนจัดขึ้น (คณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ, 2560)

จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ที่มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ชุมชน และมีกำลังในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันในตลาดที่ค่อนข้างสูง โดยผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนั้นมีอยู่หลายอย่าง โดยเฉพาะในกลุ่มของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองนั้น ถือเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมสูง ซึ่งหนึ่งในประเภทของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองนั้น ก็มีผ้าขาวม้าที่ถือว่าได้รับความนิยมในการผลิตและวางจำหน่ายจำนวนมาก ดังเช่น กลุ่มทอผ้าขาวม้ากลุ่ม

ทอผ้าบ้านป่าตะแบง ตำบลดอนยาวใหญ่ อำเภอโนนแดง กลุ่มทอผ้าหลากสี ตำบลหนองหัว
อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มทอผ้าบ้านชลประทาน ตำบลหันห้วยทราย
อำเภอประทาย ซึ่งเป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายผ้าขาวม้าในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจากข้อมูลของ
สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มผ้าขาวม้าทั้ง 3 อำเภอ (สมภพ จันท
ประภา, 2526) มีศักยภาพด้านการบริหารจัดการกลุ่ม มีศักยภาพด้านแรงงาน วัสดุ และการ
ผลิต อยู่ในระดับดี แต่ในส่วนของศักยภาพด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ยังต้องปรับปรุงเนื่องจาก
ผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าของทั้ง 3 อำเภอเน้นการทอเป็นผืนยังไม่มีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ
(อินยชนก ปะวะละ และนลินี หิมพงษ์, 2563)

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาในข้างต้นนี้ จึงเป็นที่มาของการศึกษาอัตลักษณ์
ทางวัฒนธรรมเพื่อการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้าโนนบัวทายภายใต้แนวคิด
เศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างต้นแบบทางความคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์พื้น
ถิ่นของจังหวัดนครราชสีมา ในพื้นที่เป้าหมาย โดยกำหนดเป็นโครงการย่อย 3 ในพื้นที่ เพื่อเป็น
การเป็นนาร่อง ได้แก่ 1. กลุ่มทอผ้าบ้านป่าตะแบง ตำบลดอนยาวใหญ่ อำเภอโนนแดง 2. กลุ่ม
ทอผ้าบ้านชลประทาน ตำบลหันห้วยทราย อำเภอประทาย 3. กลุ่มทอผ้าหลากสี ตำบล
หนองหัว อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา โดยมุ่งที่กระบวนการศึกษาสัญลักษณ์
ทางวัฒนธรรมออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้า เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับ
ผลิตภัณฑ์ รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่ชุมชน อันจะเป็นส่วนหนึ่ง
ในการเพิ่มประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ให้กับกลุ่มที่ประกอบอาชีพทอผ้าขาวม้าในท้องถิ่น
สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน
เพื่อเป็นแนวทางในการผลักดันเอกลักษณ์ สู่ตลาดสากลให้เติบโตอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของโนนบัวทายในกรณีศึกษา 3 พื้นที่ ได้แก่
อำเภอโนนแดง อำเภอบัวลาย และอำเภอประทาย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าโนนบัวทาย
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สร้างเอกลักษณ์ให้กับ
ผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานของนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเผยแพร่ให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่เก็บข้อมูลจากตัวแทนกลุ่มทอผ้าของอำเภอโนนแดง
อำเภอบัวลาย อำเภอประทาย

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ประชาชนในอำเภอโนนแดง อำเภอบัวลาย และอำเภอประทาย ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คัดเลือกจากเกณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลต้องเป็นผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่มาเกิน 30 ปีขึ้นไป หรือเป็นผู้สูงอายุที่รู้ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น จำนวนพื้นที่ละ 10 คน

การศึกษาแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าขาม้าโนนบัวทาย ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกกลุ่มซึ่งเป็นคนในพื้นที่ เพื่อให้ท้องถิ่นได้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าและมีความรู้สึกร่วมในผลการออกแบบโดยสมาชิกที่มาเข้าร่วมศึกษาแลกเปลี่ยนคือ ตัวแทนกลุ่มทอผ้าบ้านป่าตะแบง ตำบลดอนยาวใหญ่ อำเภอโนนแดง จำนวน 17 คน ตัวแทนกลุ่มทอผ้าหลากสี ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จำนวน 20 คน ตัวแทนกลุ่มทอผ้าบ้านชลประทาน ตำบลหันห้วยทราย อำเภอประทาย จำนวน 20 คน จากนั้นนำแนวทางการออกแบบที่ได้จากการสนทนาและแลกเปลี่ยนความรู้มาสรุปเป็นผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการและตรงกับศักยภาพการผลิตของกลุ่ม โดยต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของตลาดงานผ้าในยุคปัจจุบัน มีความสวยงาม และมีการประยุกต์ใช้วัสดุได้อย่างเหมาะสม จากนั้นศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สร้างเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานของนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเผยแพร่ให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความพึงพอใจกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 60 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 1,613 โดยเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ที่เลือกจากตัวแทนกลุ่มทอผ้าบ้านป่าตะแบง ตำบลดอนยาวใหญ่ อำเภอโนนแดง จำนวน 17 คน ตัวแทนกลุ่มทอผ้าหลากสี ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จำนวน 20 คน ตัวแทนกลุ่มทอผ้าบ้านชลประทาน ตำบลหันห้วยทราย อำเภอประทาย จำนวน 20 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านอัตลักษณ์วัฒนธรรม ด้านการออกแบบ ด้านสังคมศาสตร์ จำนวน 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เนื้อหาคำถาม คือ สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นประเภทใดเหมาะสมต่อการนำมาใช้เป็นอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น เช่น ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ประเพณี การละเล่น ลวดลายเฉพาะถิ่นบนงานหัตถกรรม และลักษณะเด่นทางธรรมชาติของชุมชน โดยเนื้อหาข้อคำถามเป็นการสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้าขาม้าโนนบัวทายในด้านต่าง ๆ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่นำไปแจกและนำข้อมูลไปวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาสรุปและแปรผลบรรยายหาความพึงพอใจในการออกแบบด้านต่าง ๆ ตามหลักการวัดของลิเคทสเกล

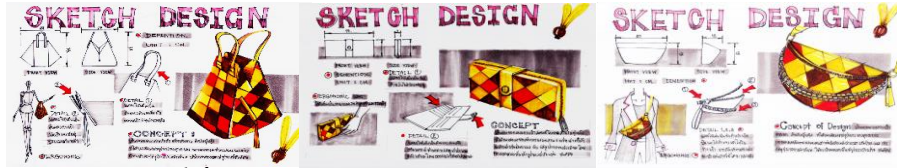
ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ระบุผลการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและแนวทางการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าโนนบัวท่ายในกรณีศึกษา 3 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอโนนแดง อำเภอบัวลาย และอำเภอประทาย

"โนนบัวท่าย" กรณีศึกษา 3 พื้นที่	ประเภทของอัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรม	ประเภทพืชพรรณที่ แสดง ถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม "โนนบัวท่าย" กรณีศึกษา 3 พื้นที่	ถอดรหัสสีอัตลักษณ์ ทางวัฒนธรรม "โนนบัวท่าย" เป็นชุดโครงสร้างสี
กลุ่มทอผ้าบ้านป่าตะแบง อำเภอโนนแดง	สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ พืชพรรณที่มีอยู่ในท้องถิ่น	ต้นตะแบง หรือ สีของลูก ตะแบงที่มีลักษณะแก่จัด	สีน้ำตาล แดง เหลือง
กลุ่มทอผ้าทาลากสี อำเภอบัวลาย	สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ พืชพรรณที่มีอยู่ในท้องถิ่น	ต้นหว้า หรือ ลูกหว้า	สีม่วง
กลุ่มทอผ้า บ้านชลประทาน อำเภอประทาย	สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ พืชพรรณที่มีอยู่ในท้องถิ่น	เปลือกประตู ฝักคูณ มะเกลือ และ ตะแบกนา	โทนสีในกลุ่มสีน้ำตาล

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่อยู่ในท้องถิ่นโนนบัวท่าย คือ บ้านป่าตะแบง อำเภอโนนแดง จำนวน 10 คน ผู้สูงอายุที่อยู่ในท้องถิ่นตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จำนวน 10 คน ผู้สูงอายุบ้านชลประทาน อำเภอบัวลาย จำนวน 10 คน พบว่า ในอดีตทั้ง 3 พื้นที่ ได้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดมหาสารคาม โดยเริ่มจากการตอนวัว ควาย ไปขายที่กรุงเทพฯ และได้ทำการจับจองถางป่าเพื่อใช้เป็นที่ทำการเกษตรสำหรับสะสมเสเปียง และเป็นที่พักแรมชั่วคราว ต่อมาได้ปักหลักปักฐานทำกิน และอพยพตามเครือญาติมาตั้งรกรากในลักษณะเครือญาติ ดังนั้นกลุ่มผู้วิจัยจึงไม่พบลักษณะเฉพาะถิ่นด้านโบราณสถาน ประเพณี การละเล่น และลวดลายเฉพาะถิ่นบนงานหัตถกรรม แต่ค้นพบลักษณะเด่นทางธรรมชาติของชุมชนทั้ง 3 พื้นที่ ที่มาจากพืชพรรณที่เกิดขึ้นอยู่ในท้องถิ่น โดยพบว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของโนนบัวท่าย คือ สีของลูกตะแบงที่มีลักษณะแก่จัด สีของลูกหว้า สีของเปลือกประตู ฝักคูณ มะเกลือ และ ตะแบกนา ถอดโครงสร้างสีได้ชุดโครงสร้างสี น้ำตาล ม่วง แดง เหลืองซึ่งคืออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของ โนนบัวท่าย

สรุปผลการศึกษาแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าโนนบัวท่าย พบว่า ตัวแทนกลุ่มทอผ้าบ้านป่าตะแบง ตำบลตอนยาวใหญ่ อำเภอโนนแดง จำนวน 17 คน ต้องการผลิตภัณฑ์ประเภทชุดเซ็ตกระเป่า ประกอบด้วย กระเป่าถือ กระเป่าสตางค์ กระเป่าคาดอก ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มต้องการนั้นไม่เกินศักยภาพด้านการผลิตของกลุ่มเนื่องจากสมาชิกในกลุ่มบางคนมีพื้นฐานด้านงานผ้า และ งานหนังมาก่อน และกลุ่มเล็งเห็นว่าชุดเซ็ตกระเป่าตรงกับความต้องการของตลาดงานผ้าในยุคปัจจุบัน

ภาพที่ 1 ภาพร่างแนวคิด ชุดเซทกระเป๋าผาขามมาเนนวทาย

ตัวแทนกลุ่มทอผ้าหลากสี ตำบลหนองหัว อำเภอบัวลาย จำนวน 20 คน ต้องการผลิตภัณฑ์ประเภทชุดเซตซึ่งประกอบด้วย ชุดเดรสสำหรับคุณแม่ ชุดเดรสคุณลูก กระเป๋าสะพาย หมวก และแมส ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มต้องการนั้นที่ไม่เกินศักยภาพด้านการผลิตเนื่องจากมีพื้นฐานด้านตัดเย็บเป็นอย่างดี กลุ่มเล็งเห็นว่าผลิตภัณฑ์ชุด เดรสคู่สำหรับคุณแม่ และคุณลูก มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ และตรงกับความต้องการของตลาดงานผ้าในยุคปัจจุบัน

ภาพที่ 2 ภาพร่างแนวคิดการออกแบบชุดเดรสเซตคุณแม่ - ลูก กระเป๋าสะพาย หมวก และแมสปิดपा

และตัวแทนกลุ่มทอผ้าบ้านชลประทาน ตำบลหันห้วยทราย อำเภอบัวลาย จำนวน 20 คน ต้องการผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋าสะพายข้าง กระเป๋าย่อม กระเป๋าเก็บผ้าคลุมไหล่ กระเป๋าใส่ผ้าพันคอ ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มต้องการนั้นที่ไม่เกินศักยภาพด้านการผลิตของกลุ่มเนื่องจากสมาชิกกลุ่มบางคนมีพื้นฐานด้านตัดเย็บมาก่อน รวมถึงผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋า เป็นสินค้าที่มีการใช้งานได้หลายหลายเหมาะกับทุกเพศ ทุกวัยตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในทุกยุคทุกสมัย

ภาพที่ 3 ภาพร่างแนวคิดการออกแบบกระเป๋าตุ๊กตาผ้าขามมาเนนวทาย

สรุปผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าโนนบัวทายเป็นที่สร้างเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานของนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเผยแพร่ให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์

ภาพที่ 4 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบชุดเชิ้ตกระเป๋าผ้าขาวม้าโนนบัวทายเป็นที่สร้างเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานของนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเผยแพร่ให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์

ภาพที่ 5 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบชุดเดรสเชิ้ตคุณแม่ - ลูก กระเป๋าสะพาย หมวก และ แมสปิดปากโนนบัวทายเป็นที่สร้างเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานของนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเผยแพร่ให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์

ภาพที่ 6 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบกระเป๋าตุ๊กตาผ้าขาวม้าโนนบัวทายเป็นที่สร้างเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานของนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเผยแพร่ให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าโนนบัวทายเป็นที่ได้จากตัวแทนกลุ่ม ทอผ้าบ้านป่าตะแบง ตำบลดอนยาวใหญ่ อำเภอโนนแดง

รายการ	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น (\bar{X}) คะแนน	S.D.	แปลความหมาย
1. การออกแบบที่แสดงถึงอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น	4.85	0.35	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
2. การออกแบบที่มีหน้าที่ใช้สอยสะดวกสบาย	4.8	0.35	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
3. การออกแบบที่มีความสวยงาม	4.8	0.39	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
4. การออกแบบที่มีความแข็งแรง	4.81	0.36	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
5. การออกแบบที่เลือกใช้วัสดุได้เหมาะสม	4.8	0.39	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
ภาพรวมของแบบสอบถาม	4.82	0.37	

อภิปรายผลการวิจัย

1. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของโนนบัวทายในกรณีศึกษา 3 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอโนนแดง อำเภอบัวลาย และอำเภอประทาย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้ กลุ่มทอผ้าโนนบัวทาย ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มทอผ้าบ้านป่าตะแบง อำเภอโนนแดง กลุ่มทอผ้าหลากสี อำเภอบัวลาย กลุ่มทอผ้าบ้านชลประทาน อำเภอประทาย ทั้ง 3 กลุ่มทอผ้านั้นมีความคล้ายคลึงด้านชาติพันธุ์ ด้านภาษา ด้านประเพณี ศิลปหัตถกรรมและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื่องจากทั้ง 3 พื้นที่ อยู่ในเขตอำเภอโนนแดงบัวลาย ประทาย ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกันตั้งนั้นจึงมีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมด้านภาษา และวัฒนธรรมการทอผ้าเข้ามา โดยกลุ่มทอผ้าทั้ง 3 กลุ่มได้เลือก ลวดลายของผ้าขาวม้า และ ลักษณะทางธรรมชาติของพืชพรรณในท้องถิ่นมาเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นแนวทางการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าโนนบัวทาย โดยถอดอัตลักษณ์ออกมาเป็นผ้าขาวม้าลายตารางซึ่งเป็นลายแบบดั้งเดิม มีโครงสร้างสีที่นำมาใช้ในการทอ คือ กลุ่มโทนสีน้ำตาล สีแดง สีม่วง (ลูกหว้า) สีเหลือง และสีขาว ซึ่งเป็นโครงสร้างที่มีเอกลักษณ์ มีความโดดเด่น และ สวยงาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิษา ศรพรหม และคณะ (2556) ในการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าปักอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ม้ง ผลการวิจัยพบว่า สิ่งถึงอัตลักษณ์ของผ้าปักกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง คือ เนื้อผ้าใยกล้วยง การเขียนเทียน และลายปัก ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ด้านศิลปหัตถกรรมในท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่ได้ทอใช้กันเองในชุมชนและได้ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษมาสู่คนรุ่นหลัง ซึ่งสอดคล้องกับผ้าขาวม้าโนนบัวทายที่มีการใช้ลวดลายในการทอเป็นแบบตารางซึ่งเป็นการทอลายแบบดั้งเดิม

2. ผลจากการวิจัยในการพัฒนาแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้าโนนบัวทาย จากการสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทอผ้าบ้านป่าตะแบง กลุ่มทอผ้าหลากสี กลุ่มทอผ้าบ้านชลประทาน ต้องการพัฒนาแนวคิด โดยการนำผ้าขาวม้าที่มีลวดลายแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นลายตาราง และเป็นผ้าขาวม้าที่มีโครงสร้างสีน้ำตาล แดง ม่วง (ลูกหว้า) เหลือง ขาว นำไปออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. กระเป๋าถือ
2. กระเป๋าสตางค์
3. กระเป๋าคาดอก
4. กระเป๋าสะพาย
5. ย៉ามแพพชั่น
6. กระเป๋าตุ๊กตาผ้าขาวม้าที่สามารถปรับเป็นบรรจุภัณฑ์ให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่ หรือ ผ้าพันคอ
7. ผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าสำหรับตกแต่งกระเป๋า
8. ชุดเดรสเซ็ทคูแม่ - ลูก
9. หมวก
- และ 10. แมสปิดปาก สอดคล้องกับงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ของรจนา จันทราสา (2554) ที่กล่าวถึงการลงพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ซึ่งงานวิจัยชุดนี้สามารถวิเคราะห์แนวทางในการเลือกประเภทของผลิตภัณฑ์ในกลุ่มของสินค้าที่ระลึกออกมาเป็นเกณฑ์ 3 ประการ ได้แก่

1. ชนิดของผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่นิยม และเป็นที่ต้องการในตลาด
2. มีความสัมพันธ์กับเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
3. กลุ่มสามารถผลิตในเชิงพาณิชย์ได้ โดย

ได้วิเคราะห์และพิจารณาเลือกผลิตภัณฑ์ในกลุ่มของกระเป่าที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาผลิตภัณฑ์หลัก เพื่อส่งเสริมการขายให้กับผลิตภัณฑ์ในส่วนอื่นด้วย

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อผลงานการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้าโนนบัวทวาย ให้จากการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน ที่มีต่อต้านแบบผลิตภัณฑ์โนนบัวทวายประเภท 1. กระเป่าถือ 2. กระเป่าสตางค์ 3. กระเป่าคาดอก 4. กระเป่าสะพาย 5. ย่อมแพชั่น 6. กระเป่าตุ๊กตาผ้าขาวม้าที่สามารถปรับเป็นบรรจุภัณฑ์ให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่ หรือ ผ้าพันคอ 7. ผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าสำหรับตกแต่งกระเป่า 8. ชุดเดรสเซ็กซี่คุณแม่-ลูก 9. หมวก และ 10. แมสปิดปาก พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านการออกแบบ พบว่าการออกแบบที่แสดงถึงอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นมีคะแนนมากที่สุด โดยได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.85 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถึงแม้พื้นที่วิจัยนั้น ๆ อาจไม่มีความโดดเด่นทางด้านสถาปัตยกรรม ลวดลายศิลปกรรมที่โดดเด่นชัดเจน เนื่องจากเป็นที่ ๆ มีความโดดเด่นทางด้านภาษาและวิถีชีวิต และสามารถดึงความเป็นอัตลักษณ์วัฒนธรรมผ่านสี หรือรูปร่างของพืชพรรณที่เกิดอยู่ในท้องถิ่นนั้น สำหรับหรับคะแนนเฉลี่ยด้านความพึงพอใจในลำดับรองลงมาคือด้านการออกแบบที่มีความแข็งแรง ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.81 และ ด้านการออกแบบที่มีหน้าที่ใช้สอยสะดวกสบาย การออกแบบที่มีความสวยงาม และการออกแบบที่เลือกใช้วัสดุได้เหมาะสม ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.8 สอดคล้องกับชมจันทร์ ดาวเดือน (2558) การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป่าสตรีจากผ้าทอโบราณ บ้านผาตั้ง จังหวัดอุทัยธานี ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มนักออกแบบและผู้ประกอบการมีความคิดเห็นต่อรูปแบบรูปทรงผลิตภัณฑ์และการจัดวางลายผลิตภัณฑ์กระเป่าสตรีทั้ง 5 ประเภท ตามลักษณะการออกแบบแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การออกแบบรูปทรงผลิตภัณฑ์และการจัดวางลวดลายลงบนผลิตภัณฑ์สตรี โดยผลิตภัณฑ์ที่ด้อยเกิดมาจากการออกแบบที่ดี นักออกแบบต้องคำนึงถึงองค์ประกอบและหลักการออกแบบโดย หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์มีอยู่ 9 ประการคือ 1. หน้าที่ใช้สอย 2. ความปลอดภัย 3. ความแข็งแรง 4. ความสะดวกสบายในการใช้งาน 5. ความสวยงาม 6. ราคาพอสมควร 7. การซ่อมแซมง่าย 8. วัสดุและการผลิต 9. การขนส่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการนำหลักการออกแบบด้านหน้าที่ใช้สอย ความสวยงาม ความแข็งแรง และวัสดุ มาเป็นข้อคำนึงในการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้าโนนบัวทวาย ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้มาจากชุกโครสร้างสีที่มาจากสภาพแวดล้อมของพืชพรรณที่มีอยู่ในธรรมชาติดังนี้

ภาพที่ 7 โครงสร้างสีที่สื่อถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมโนนบัวทาย

ในส่วนของแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เหมาะสมต่อการออกแบบภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนด้านการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน นักวิจัยควรมีกิจกรรมในการให้ความรู้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับกลุ่มผู้ผลิตผ่านรูปแบบกิจกรรมต้นน้ำ (ที่มาของแหล่งทุน วัตถุดิบ กระบวนการธุรกิจ) กลางน้ำ (กระบวนการแปรรูป กระบวนการเกิดสินค้า) ปลายน้ำ (กระบวนการสินค้าถึงมือผู้ซื้อ) ในส่วนการศึกษาริบทและประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่วิจัยเพื่อสร้างและหาอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ควรมองบริบทของพื้นที่โดยรอบในหลากหลายมิติที่มีความเป็นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันรวมถึงการนำความรู้ด้านหลักการออกแบบไปใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ก็ควรสอดคล้องกับขีดความสามารถในฝีมือแรงงานของกลุ่มผู้ผลิตในชุมชนนั้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีนโยบายผลักดันและส่งต่อกลไกการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย และนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเผยแพร่ ผลิต และทดลองตลาดไปใช้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผลักดันและส่งผลิตภัณฑ์ พร้อมทั้งเผยแพร่ ผลิต และทดลองตลาดเพื่อให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเผยแพร่ ผลิต และทดลองตลาดจริง ขณะเดียวกันควรประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยมาศึกษาถึงนวัตกรรมเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ทันสมัยและตรงกับความต้องการของในประเทศและต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กองนโยบายและแผน. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580*. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://shorturl.asia/BRXww>
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ. (2560). *ผ้าขาม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย คุณค่าและภูมิปัญญาจากอดีตถึงปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชมจันทร์ ดาวเดือน. (2558). การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋า สตรีจากผ้าทอโบราณ บ้านผาหัง จังหวัดอุทัยธานี. *วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 6(1), 121-133.
- ฉันทชนก ปะวะละ และณลินี หิมพงษ์. (2563). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าขาม้าทรงเครื่องของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตำบลขนวน อำเภอหนองน้ำคำ จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Modern Learning Development*, 5(5), 138-148.
- เพ็ญสุภา สุขคตะ. (2559). *เขมรมองผ้าขาม้าไทยหรือเทศ?*. สืบค้น 10 กันยายน 2563, จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_5028
- รจนา จันทราสา. (2554). *การมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนในการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์และตราสัญลักษณ์กล้วย ทอดกรอบบ้านสารภี จังหวัดสมุทรสงครามเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สมภพ จันทรประภา. (2526). *อยุธยาอาภรณ์*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *ยุทธศาสตร์ชาติด้านขีดความสามารถ*. สืบค้น 10 มกราคม 2564, จาก <http://nscr.nesdc.go.th>
- สุธิษา ศรพรหม และคณะ. (2556). การศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าปักอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ม้ง. *วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 7(2), 111-123.
- อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง. (2523). *ผ้าขาม้า: เอกลักษณ์ไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสารนิเทศกองบัญชาการทหารสูงสุด.

